

Tanulmányi és vizsgaszabályzat

A Művelődésügyi Minisztérium az egyetemek önállóságának, az egyetemi képzés színvonalának és hatékonyságának növelése érdekében rendelte el, hogy a tanulmányi és vizsgaszabályzatokat maguk az egyetemek határozzák meg. A központilag kiadott alaprendelkezéseket figyelembe vevő, a helyi sajátosságoknak megfelelő szabályzatot — amelyet az egyes karokon előzőleg megvitatottak — szeptember 30-án fogadja el tudományegyetemünk tanácsa.

A jóváhagyott új szabályzat a tudományos oktatómunka hatékonyabbá tételét, a hallgatók alkotó módon való foglalkoztatását célozza, fokozottabban igénybe véve ennek érdekében a termékek irányító munkáját és a KISZ-szervezetek tevékenységét. A tanulmányi szabályzatra vonatkozó rendelkezések közül — mint lényeges új vonást — ki kell emelnünk, hogy a vizsgaidőszakot egységessé tették. Az I. félévi vizsgaidőszak december 20-tól január 31-ig, a II. félévi pedig május 20-tól július 5-ig tart. A dékánok — a kari KISZ-szervezetekkel egyetértésben — engedélyezhetik, a február 5-ig, illetve szeptember 1-10-ig történő meghosszabbítást. (Ez utóbbi esetben azonban erre az időszakra tanulmányi ösztöndíj nem folyósítható.)

A rendelkezés ezen része kimondja továbbá, hogy a fakultatív tárgyak félévénkénti óraszámja nem lehet több a kötelező órák egyharmadánál. (Olyan órarendbeosztásban, hogy a hallgatóknak hetente legalább egy szabad délutánjuk maradjon.) Azt, hogy a hallgatók részvétele mely tanulmányi foglalkozásokon kötelező, a tanterv határozza meg. Az elméleti órákon való részvétel általában nem kötelező (de a tárgy előadójának jog van az ott leadott anyagot is számonkérni) — a gyakorlatokon, illetve szemináriumokon való részvétel kötelező, a távolmaradást minden esetben igazolni kell. A tanszékvezetők döntenek arról, hogy az elmaradt gyakorlatokat hogyan gátolhatják a hiányzók. A gyakorlatok fontosságát emeli ki a szabályzatnak az a rendelkezése is, hogy a gyakorlati jegy megszerzésére, illetve kijavítására tárgyként és félévénként csak egyszeri kísérlet engedélyezhető, s ha az sikertelen, akkor a hallgatót félévismételésre kötelezik. A hallgató tanulmányai folyamán — neki felróható okból — csak egyszer ismételtet felvételt. Évkivágási engedélyt a dékán nappali tagozaton egy, esti és levelező tagozaton két alkalommal adhat. (A kérelmet az első félév-

ben december 20-ig, a második félévben május 20-ig kell írásban benyújtani, az ezután előterjesztett kérelmeket el kell utasítani.) A vizsgaszabályzat lényeges új vonása még, hogy a tanszékek kötelesek a vizsgaidőszak alatt minden héten minden tárgyból legalább két napot vizsganapként megjelölni. A hallgatók a megadott vizsganapok alapján egyénileg készítik el vizsgatervüket és az általunk megjelölt napokon kötelesek a vizsgákon megjelenni. A szabályzat karokra és szakokra differenciálva rögzíti továbbá, hogy a tanulmányok I-IV. félévében összesen hány megismételt vizsgát tehetnek a hallgatók. Meghatározza az államvizsga szabályait is, rendelkezik a más szakra, tagozatra, illetőleg más karra és más egyetemre történő átlépés lehetőségeiről.

Az egyetemi tanács által elfogadott szabályzat a Művelődésügyi Minisztérium jóváhagyása után még ebben az évben hatályba lép.

Vezetőképző a főiskolán

A főiskola KISZ-szervezete szeptember 24. és 26. között tartotta első félévi vezetőképző tanfolyamát. A résztvevőket tájékoztatták a szervezet konkrét feladatairól. Az elsőévesek számára Elek József, tanulmányi osztályvezető tartott előadást az intézmény szerkezetéről, oktató-nevelő munkájáról és a hallgatókkal szemben támasztott követelményekről. Társadalmi fejlődésünk időszerű politikai és gazdasági kérdéseiről Fórizs Sándor adjunktus, a főiskola állami vezetésének feladatairól és a KISZ ebből adódó munkájáról Hegedűs András főiskolai igazgató beszélt.

Gólyák fogadása

79 elsőéves kollégistáját fogadta szeptember 13-14-én a Móra Ferenc Kollégium vezetősége. Szombaton délután a gólyák új otthonuk állami, és diákvezetésével ismerkedtek meg, majd látogatást tettek az Egyetemi Könyvtárban. Délután a kollégium szervezeti szabályzatának főbb (első-sorban jogi) vonaláról és az érdekvédelmi munkáról kaptak tájékoztatást. A vasárnap program felsőbbévesek társaságában tett városnéző sétával kezdődött. Ebéd után az egyetemi munkastílus főbb problémáiról hallgattak előadást, este az egyetemi és kollégiumi életéről; külföldi tanulmányútról hazatért mórások élményeiről beszélgettek. A sok hasznos segítséget, tapasztalattal adó programot, az irántuk megnyilvánult gondoskodást valamennyi elsőéves lelkesen, elismerően fogadta.

Először szocialista országban

Jogtörténeti és római jogi munkaértekezlet

Mint már hírt adtunk róla, Szegeden, az akadémiai székházban a József Attila Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának és Magyar Jogász Szövetség Jogtörténeti Szakosztályának égisze alatt 1969. szeptember 18-tól 20-ig tartó Nemzetközi Jogtörténeti és Római Jogi Munkaértekezlet volt. Az előkészülettel és a sikeres rendezéssel járó munkák jelentős részét a két érintett tanszék, a jogtörténeti és a római jogi, végezte Both Ödön és Pólay Elemér tanszékvezetők irányításával.

A konferencia, melyen 50-nél több aktív résztvevő — köztük 26 külföldi vendég Ausztriából, Bulgáriából, Jugoszláviából, Lengyelországból, az NDK-ból, az NSZK-ból és Szlovákiából — vett részt, két fő témát vitatott meg. Az egyik a római jog továbbélése Közép- és Kelet-Európában a XIX. század végéig, a másik a jogtörténet és a római jog oktatása és művelése volt.

Trusen professzor (Würzburg), a kérdés ismert kutatója A római jog recepciója Németországban címmel tartott átfogó jellegű előadást. Ehhez kap-

csolható Thieme professzornak (Freiburg in Breisgau), a Weimarban megjelenő Savigny-Zeitschrift egyik szerkesztőjének referátuma az ún. közönséges jog (Gemeines Recht) fogalmáról. Érdekes adalékok váltak ismertté Lieberwirth professzor (Halle/S) előadásából is.

A római jog németföldi hatása mellett, amely kétségtelenül a legjelentősebb volt, hiszen a vizsgált területen a recepció tisztán csak itt valósulhatott meg, legtöbbször a magyarral sok vonatkozásban rokon lengyel jogfejlődésről tudhatunk meg. Vetulani professzor (Krakkó), a lengyel jogtörténészek nesztora, aki hajlott kora ellenére fiatalos vitakészségével is kitűnt. A középkori Lengyelország és a római jog címmel tartott előadást. Hozzá kapcsolódott Pauli docens (Krakkó) A római jog a reneszánsz kori lengyelországi városi jog irodalmában c., valamint Bukowska docens (Varsó) A római jog a XVI-XVII. századi Lengyelországi bírósági gyakorlatában c. referátuma. Az ugyancsak lengyel Kaczmarczyk professzor (Poznan) magyar vonatkozású témáról tartott előadást (A római jog problémája a középkori dalmát városokban).

A hazaiak közül e témakörben Kálly István aspiráns (Bp.) Római jogi elemek a budai városi jogkönyvben (Ofner Stadtrecht) címmel értekezett, Degré Alajos levéltáros (Zalaegerszeg) pedig a magyar jobbágy-magánjog római jogi elemeire derített fényt. Ez utóbbihoz kapcsolható Sarlós Márton ny. egyetemi tanár (Bp.) csak írásban beterveztett referátuma (Tulajdonjogi (Folytatás a 4. oldalon)

A nemzetközi jogász munkaértekezlet résztvevőinek egy csoportja. Az akadémiai székházban rendezett munkaértekezlet a római jog időszerű problémáival foglalkozott.

A Szegedi Tanárképző Főiskola története

Írta: Berezki Sándor főiskolai docens

A tanárok a minisztériumhoz küldött fejtérjeszésekben, később cikkekben érveltek a visszaköltözés mellett. Szeged város vezetősége, a helyi sajtó nagyon erősen lépett fel a törekvés ellen és szigorú intézkedést követelt az „elégedetlenkedő” tanárokkal szemben, akiknek nem tetszik a vidéki élet. Ezenkívül azonban semmiféle intézkedést nem tesznek a megfélemlítés ellenében, s a főiskolának saját erejéből kell a helyhiányt némileg enyhítő legfelső emeletet 1934-ben felépíteni.

Az áthelyezés miatti elégedetlenség okairól

Mit nyert a főiskola a Szegedre kerüléssel? Egy olyan új tanárképzési szervezeti formát, amely feladatát az egyetemmel együtt valósítja meg. Az egyetemi kooperáció azt jelentette, hogy a főiskolai hallgatók szaktárgyuk valamelyik tárgyát az egyetemen is hallgatták, s abból az egyetemen külön is kollokváltak. Így a főiskolai előadások átfogó, összegező jellege mellett a hallgatóknak módjuk volt az egyes szakok tudományos részletkérdéseibe, a tudományos kutatás módszereibe is bepillantani. Igaz, a kooperáció nem valósította meg a polgári iskolai tanárok elképzelését a tanárképzés egyetemi szintre emelésével kapcsolatban, s Huszti felemás szabályzata sok vitát váltott ki a későbbiekben. A főiskolai hallgatók az egyetemnek csak rendkívüli hallgatói lehetnek, s megkülönböztetésül sárga indexet kaptak. Az egyetemen korlátozott óraszámú hallgathattak előadásokat. Ezekre a korlátozó intézkedésekre azért volt

szükség, hogy az érettségivel nem rendelkező, s többségében tanítói képesítéssel bíró főiskolai hallgatókat megakadályozzák az egyetemi végzettség megszerzésében. Ez az akkori iskolapolitikának természetes következménye volt.

Az egyetemi kooperáció az ilyen megoldás ellenére is hozzájárult a tanárképzés további fejlődéséhez, annál is inkább, mivel a Főiskola tanári kara nagy gondot fordított arra, hogy a régi hagyományait az intézet értékét biztosító munkája: a tanárképzés, az új szervezeti formában is magas színvonalon maradjon. Az egyetemi kooperáció az egyetem és a főiskola tanárainak kapcsolatát is biztosította. A főiskola tanárainak többsége az egyetem magántanára is volt, az egyetemen is tartott előadásokat s később több főiskolai tanárból lett egyetemi tanár. Az egyetem tanárai közül is többen tartottak előadásokat a főiskolán. E munkakapcsolatokon kívül baráti kapcsolatok is erősítették a két intézmény együttműködését.

Az egyetem és a főiskola közötti régebbi kapcsolatra azért kellett részletesebben is kitérni, mivel a jelenleg működő főiskolák közül egyedül a szegedi főiskola az, amelynek megítélésénél figyelembe kell venni az ugyanabban a városban dolgozó egyetem létét is.

Az 1928-ban Szegedre helyezett és újjászervezett polgári iskolai tanárképzés 1947-ig folyt a röviden vázolt forma szerint.

Pedagógiai Főiskola nyílik Szegeden 1947

A felszabadulás után hozzá kellett kezdeni az új oktatási rendszer kiépítéséhez. A már régen elavult 1868. 38. tc. megszüntetésével feleslegessé vált a polgári iskola is. A magyar nép egységes művelése céljából hozták létre a 8 osztályos általános iskolát. Ez az új iskolatípus új tanárképzés megszerzését is szükségessé tette. Erre azonban csak 1947-ben került sor. Addig a polgári iskolai tanárképzés — igaz, némileg módosított — formájában történt a tanárok képzése. A felszabadulás után ezt a feladatot nem volt könnyű megvalósítani. A főiskola tanárainak túlnyomó többsége elhagyta Szegedet. Az épület, melyet korábban katonai célokra vettek igénybe, nagyon elhanyagolt állapotban volt. A szertárak anyagát is elvitték, a növényzeti szertárat pl. Salzburgból kellett visszaszállítani. A ha-

zátéró tanárok, tanulmányaikat megkezdő hallgatók lelkes munkával biztosították az oktató-nevelőmunka feltételeit.

A magyar oktatás új rendszerének kiépítésével egyidőben korán megkezdődött a vita az új, szocialista szellemű nevelőképzés reformjáról. E vita eredményeként szervezték meg 1947-ben Budapesten és Szegeden a Pedagógiai Főiskolákat, amelyek a felszabadulás utáni magyar közoktatás első felsőoktatási intézményei voltak. Működésük elé nagy várakozással tekintettek s létrehozásuk az egész magyar társadalom számára nagy eredményt jelentett.

A Szegeden megnyílt Pedagógiai Főiskola tehát a felszabadult Magyarország egyik első felsőoktatási intézménye volt. Az elmúlt két évtized alatt működésével bebizonyította, hogy méltó volt az előzetes bizalomra. Meg kell jegyezni, hogy a demokratikus szellem a régi Polgári Iskolai Tanárképző Főiskolának is jellemző vonása volt, hiszen 1873-tól ebbe az intézetbe a társadalom szegényebb rétegeiből jöttek a hallgatók. E demokratikus hagyomány folytatását lehetővé tette az, hogy Szegeden a Polgári Iskolai Tanárképző Főiskolát szervezték át Pedagógiai Főiskolává, meghagyva a tanári kar egészét. A budapesti Pedagógiai Főiskola ezzel szemben teljesen új szervezésű főiskola volt.

A Pedagógiai Főiskolák szervezeti formája sok vonásában átvette a régi Polgári Iskolai Tanárképző Főiskola keretét. Így átmenetileg megmaradtak a szakcsoportok, kiegészítő szakok is.

A szegedi főiskola tanári kara abban a szerencsés helyzetben volt, hogy még a Pedagógiai Főiskolák megszervezése előtt résztvehetett az új magyar közoktatás néhány feladatának megvalósításában. Így kifejthették nézetüket a nevelőképzés reformjáról, hozzászóltak az általános iskola első — 1946-os — tantervének elkészítéséhez s résztvehetett az általános iskolában oktató tanárok, tanítók átképzésében is. Így már a pedagógiai főiskolák létrejötte előtt bekapcsolódhattak későbbi feladataik előkészítésébe s felhasználhatták több évtizedes tanárképző tapasztalataikat. Eperjessy Kálmán — aki 1949-ig volt a Főiskola igazgatója — 1946-ban így fogalmazta meg a főiskolai tanári kar előtt álló feladatokat: „Nem tudjuk, hogy mi lesz a főiskola sorsa a nevelőképzés küszöbén álló reformja során. Amennyiben a készülő reform tanulmányi rendünket

érinteni fogja, az legyen a kötelességünk, hogy hét és fél évtizedes tanárképzésünk megbecsült hagyományait és országosan elismert értékeit maradéktalanul átvigyük az új szervezetbe.”

Az első évek konzervativizmusa elleni harc

Ha összehasonlítjuk a budapesti és szegedi pedagógiai főiskolák első éveinek működését, meg kell állapítanunk, hogy a szegedi főiskola tanári kara a hangsúlyt egy kicsit túlzottan a hagyományok erősítésére helyezte. A budapesti főiskola tanárai rugalmasabban, lendületesebben, több kezdeménnyel kezdtek tanárképző munkájukat. A szegedi főiskola majd csak 1949-től, az új igazgató — dr. Agoston György — vezetésével mutat fel több kezdeménnyel.

Mielőtt a szegedi főiskola történetének további fejlődését részleteiben elemezni kezdeném, előljáróban néhány általános észrevételt kell tennem.

1. A főiskola fejlődése szorosan összefügg a magyar közoktatás egészének, ezen belül a magyar felsőoktatás és az általános iskolák fejlődésével. Így mindazok a pedagógiai problémák, amelyek az elmúlt időszak alatt a magyar felsőoktatás egészét jellemezték, jellemzik a szegedi főiskola munkáját is. Ez azt jelenti, hogy — a minisztériumi irányítás eddig követett módjának megfelelően — nagyon sok sajátos, csak a szegedi főiskolára jellemző vonást nem találunk. Ez a megállapítás elsősorban az 1950-től 1958-ig terjedő időre vonatkozik.

2. A szegedi főiskola munkája, szervezeti és tartalmi változásai, oktatási és nevelési célkitűzése a legszorosabban az általános iskolák fejlődésével voltak és vannak kapcsolatban. A főiskolák több mint két évtizedes fejlődése alatt végbement sok szervezeti és tartalmi változtatás e tényben leli elsősorban magyarázatát.

3. Tekintettel arra, hogy 1967-ig a főiskolák az egyetemekkel együtt tartoztak a Minisztérium hatásköre alá, ezért e tekintetben az egyetemre kiadott rendelkezések a főiskolákra is érvényesek voltak. Ezekre nem kívánok kitérni, mivel e lapban közölt történeti áttekintések már utaltak a legfontosabb irányelvekre.

(Folytatjuk)